

Van de overige Figuren, die meer in de schaduw zijn gebleven, doch ieder een meer of minder belangrijke rol te spelen krijgen, wil ik allereerst noemen: de gouverneur van de oudste jongens Fagel, *George Ruijs*, die als Regentzoon eerst een ietwat dubbelzinnige rol speelt ten huize van den Oranjegezinden Fagel, doch later geheel onder de indruk komt van het nobele karakter van François. Een zeer ongelukkig misverstand maakt, dat Fagel tijdelijk van de voor hem opgerichte troon wordt gestoten, doch gelukkig wordt dit misverstand later geheel opgehelderd! — Dan is er nog de *Prinses Gallitzin*, de schone mysterieuze vrouw, die het schitterende Hofleven vaarwel zegt, en zich in de eenzaamheid wil wijden aan filosofische studies. — De Cavalier *Henry de Larrey*, de galante ridder, die zich echter ook, waar het nodig is, een getrouw Vriend betoont... Tenslotte de zuster van Anne Marie, *Cateau Bicker*, en haar gezin, waarop een druk ligt door het lange, droeve ziekbed van den heer des huizes..... de zuster die zo helfdhaftig plicht boven een jeugdliefde stelde.

Maar het middelpunt blijft: *het gezin Fagel*. Vandaar dat ik deze Roman allereerst een historische Familie-roman zou willen noemen. Wij maken het Gezin mede, in lief en in leed; het zeer bittere leed en de diepe wanhoop van Anne Marie, wanneer François sterft aan de ziekte, die hem reeds lang heimelijk sloopte. Bij intuïtie voelde hij, dat de enige kans op genezing voor hem in het Zuiden lag, in de landen van Zonne-weelde, waarin hij als jongeling had gereisd, en waarnaar zijn ziel, die zo ontvankelijk was voor Schoonheid, steeds een vaag heimwee had gevoeld. Zijn overgroot plichtsbesef belette hem echter een reeds vastgesteld reisplan te volvoeren, en het uitstel werd tot een onverbiddelijk „te laat”. —

Anne Marie was verpletterd door die slag, en het duurde lang, zéér lang, eer zij de berusting kon vinden, die troost kan ontberen. Haar verder leven is, nog meer dan tot dien, aan haar kinderen gewijd, waarvan de oudste jongen nauwelijks zeventien jaar was, toen ook zij werd weggeroepen.....

„Met de beëindiging van hun gelukkig leven heb ik ook mijn boek beëindigd”, zegt de schrijfster in haar nawoord. Doch eer zij het gordijn laat vallen, zien wij in het verschiert veel goeds en moeis weggelegd voor de beide oudste zonen, Hendrik en Jacob. De eerste heeft de traditie van zijn geslacht voortgezet, zoals de Vaderlandse Geschiedenis ons leert: hij heeft de ballingschap

van den Stadhouder gedeeld, en is onder Willem I gezant in Engeland geworden. —

Hoewel een opzichzelf staand geheel, kan „*Een Hofdame uit de 18e Eeu*” beschouwd worden als een voortzetting van „*Een Liefde in Kennerland*”; laat ons hopen dat Marie v. Zeggelen de aloude waarheid volgt dat „alle goede dingen uit drieën bestaan”, en ons in een derde deel het leven van de Kinderen Fagel van nabij leert kennen! —

L. Wassenaar.

„Kinderen, die over zijn”

door Anke Servaes. Roman.

Hollandia Drukkerij N.V. Baarn.

F 3.75 gebonden.

In het begin van dit jaar mocht ik van deze schrijfster voor U bespreken een boek „Kinderzaal”. Bij elk harer boeken stijgt Anke Servaes hoger en 't zou me niets verwonderen als dit boek, deze maand als nummer één van de 5 stond der „meestgevraagde boeken”, die de H.P. trouw opnoemt.

Want — hier ligt, 30 November 1937, vóór me de derde druk, terwijl het boek toch spiksplinter-nieuw is — 15 November is het verschenen en de 4e druk is reeds ter perse!

Ziehier een ongekend succes voor een Hollands boek. En 't gaat hier niet om een pralend boek, dat ons in de High Society voert — het gaat om een verhaal van „kinderen, die over zijn”, om een triest verhaal van de kringen, waaruit die kinderen voortkomen en die men „de zelfkant der samenleving” pleegt te noemen. De beschrijvingen van die milieus zijn zó hartroerend, getuigen van een zó peilloos diepe ellende, dat ik, vóór ik deze beschrijvingen geloven kon, me heb laten inlichten door een jonge vrouw, — sociaal-werkend arts — Die moest me bekennen, dat het alles aldus is, in menige stad van Holland. En vóór mij stonden, in deze dagen, naderend tot Kerstmis, de Jongen en het Meisje: Ignorance en Want — Onwetendheid en Nooddrift, uit de Christmas-Carol van Dickens.

In „Kinderzaal” ging zuster Liesbeth trouwen met Dr. Aart van Heuven, evenzeer als zij verknocht aan kinderen, vooral aan de overbodige kinderen. — Dr. van Heuven en zij zouden een Tehuis inrichten voor kinderen als die, waaronder ze zo lang gewerkt hadden. Van haar huwe-

lijksleven en hun kinderhuis Beukenoord vertelt zuster Liesbeth onovertroffen. — Hoe is ook hier weer het jachtige, het moordende tempo weergegeven van het werken, dat van ieder der hulpen voortdurend en vanzelfsprekend geëischt wordt! Van Heuven heeft toch een betrekking aan een Ziekenhuis in de stad. — In de vermelding van dit feit ligt ongeveer de enige verklaring, die we ooit van hun aller financiële toestand krijgen.

Liesbeth leeft als in rozige wolken van geluk, dat ze dit mag en kan: kinderen verzorgen, waar niemand naar om kan of wil kijken — die overal en vooral bij hun vader en moeder te veel zijn — Liesbeth zelf heeft er naar haar zin altijd te weinig en nodigt zelfs den half wilden Sam, jongen zwerver, in haar huis. Hij mag blijven zwerven, zooveel hij wil. — Maar in Beukenoord zal altijd een bed, een bad en eten voor hem klaar staan. Als de blinde Adelheid bij haar wordt gebracht, neemt ze met het kind de ondeugende Mimi, de moeder, die het publieke leven gewend is en het, na allerlei van Liesbeth en Beukenoord genoten te hebben, toch weer verlaat. — Soms denken we: „Liesbeth! Liesbeth — daar is toch geen beginnen aan!” Maar Liesbeth begint overal aan. — De kinderen moeten de vader en de moeder van Beukenoord „Aart” en „Liesbeth” noemen. „Vader en Moeder” wil Liesbeth niet, want „die namen houden niets in voor deze kinderen”. „En”, vindt ze, als ze op haar gebruik weleens kritiek krijgt: „Nóg dichter bij ze dan met onze eigen vertrouwde naam kunnen we immers nooit komen?”

Terwijl ze steeds meer kinderen om zich heen krijgt, van groot tot heel klein — wordt het verlangen naar een eigen kind haar zó machtig, dat ze dan zeker geen Moeder genoemd wil worden door kinderen, die niet lijfelijk de hare zijn. — Want ergens leeft dan toch hun Moeder — en die zou ze haar hoogste waardigheid ontnemen — al bekommert die Moeder er zichzelf in 't geheel niet om. —

In haar ontzettend, haar martelend, haar doodsangstig verlangen, dat haar medewerksters merken, zodat ze de kleinste en de liefste kinderen maar uit de buurt houden — voelt Liesbeth zich wegglijden van de kinderen van Beukenoord. En ze legt zichzelf, bijna als tucht maatregel op: stil te verdwijnen uit het huis, een briefje aan haar man achter te laten en te gaan tot de hollen en sloppen, waaruit de kinderen, waarvoor ze alles had willen zijn en 't tijdelijk niet meer aan kan, voort zijn gekomen. Dan zal alles weer her-

leven: haar erbarmen, haar sterke wil tot helpen, tot nood lenigen.

Ze vervoegt zich bij het Heilsleger in de naburige stad. En dan komt de periode, die ik niët geloven kon en die toch wáár is, bevestigd door een autoriteit op dat gebied. — „De Kruistocht” noemt ze dit gedeelte. Een staal van hoog kunstenaarschap en navrante inhoud, is het „Avondje der Moeders”.

Voor wéér enige „kinderen, die óver zijn” zal plaats gemaakt worden op Beukenoord. —

Tenslotte komt het ogenblik, waarop Liesbeth weer verlangt naar man en huis en kinderen. — En ze gaat.

Het boek eindigt met een kort naschrift.

„Met Kerstmis zal onze tafel versierd zijn.

Dan zal er vreugde zijn en overvloed van licht, dat schijnen zal op de Enige weg, die ons hart gaan kan en over het nieuwe leven, dat zich aanmeldde.

Ere zij God”.

Zo zal Liesbeth dus ook haar eigen kind hebben en uit dat bezit de kracht putten, die ze nodig heeft voor „de kinderen, die over zijn.”

O, lees dit prachtige boek, dat is als een zachtglanzend kleinood.

S. Lugten-Reys.

Het Secretariaat verhuist

in de loop van de maand

Februari naar Logeweg 12

Hoek Atjehstraat.

Nadere gegevens worden

nog in de dagbladen be-

kend gemaakt.